הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן קכה קכו

מְנַעְנְעִים (ה) [ה] גּוּפָן (ח) וְנוֹשְׁאִין אוֹתוֹ מִן הָאָרֶץ (טור ושבלי לקט (סי׳ כ)). וְאֵין לְדַבֵּר (ט) בְּאֶמְצַע הַקְּדֻשָּׁה (מהרי״ל (מנהגים) ובית יוסף (ד״ה כתב רמיו הגדול) בשם מהר״י אבוהב ודרך ארץ זוטא). וּמִי שֶׁאָמַר סֵדֶר קְדֻשָּׁה וּבָא לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמָצָא צִבּוּר עוֹנִין קְדֻשָּׁה, חוֹזֵר וְעוֹנֶה עִמָּהֶם (תשובת הרשב״א (סי״ת) סימן רמ״ט):

קכו דִּין שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁטָּעָה. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א בְּרָכוֹת כ״ט (ע״א).
ב שָׁם ל״ד (ע״א).

א * א**שְׁלִיחַ צִבּוּר** (א) **שֶׁטָּעָה** וְדִלֵּג אַחַת (ב) מִכָּל הַבְּרָכוֹת וּכְשֶׁמַּזְכִּירִין אוֹתוֹ יוֹדֵעַ לַחֲזוֹר לִמְקוֹמוֹ, (ג) * אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ, (ד) אֲבָל אִם דִּלֵּג * בְּרָכַת הַמַּלְשִׁינִים, * מְסַלְּקִין אוֹתוֹ (ו) (ה) מִיָּד, שֶׁמָּא אֶפִּיקוֹרוֹס הוּא, וְאִם הִתְחִיל בָּהּ (ז) וְטָעָה (ו) אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ: **ב** בְּשְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁטָּעָה (ז) וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לַחֲזוֹר לִמְקוֹמוֹ, יַעֲמֹד אַחֵר (ג) (ח) תַּחְתָּיו (כְּדָרְךְ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל (ט) סִימָן נ״ג (מ״ו)), וּמַתְחִיל (י) מִתְּחִלַּת הַבְּרָכָה שֶׁטָּעָה זֶה

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[ה] גּוּפָן. עַיִן בְּאֵר הַיטֵב. וּכְשֶׁלְּמֵי צִבּוּר (חזרת התפלה אות יג) כָּתַב דְּאָפְשָׁר בְּעוֹדוֹ בִּכְפִיפוּת רֹאשׁ וְקוֹמָה יְכוֹל לְהָרִים גּוּפוֹ וַעֲקֵבוֹ, וְגַם בְּעֵנֶק הַדְּלוּג כָּתַב שֶׁנִּרְאֶה שֶׁאֵין לַחֹמוֹת בָּהֶם, דְּהָכִי מַשְׁמַע לְשׁוֹן 'לְעוּף' כו', וְכֵן בְּסֵפֶר הַכַּוָּנוֹת נִזְכָּר לְשׁוֹן דִּלּוּג כְּמוֹ קְצָת לְפִי סוֹד הָעֵנֶק עַל עֶלְיַת הָעוֹלָמוֹת, עַיֵּן שָׁם. וּמִכָּל מָקוֹם פְּשִׁיטָא שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מִנְהָגָם כָּךְ וְיִבְואוּ לְהִתְלוֹצֵץ וְיֵצְא שָׁכְרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן נ״ג (באר היטב) סְעִיף קָטָן ג׳ מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם מָגֵן אַבְרָהָם וּפְרִי חָדָשׁ לְעֵנְיַן אִם נִזְדַּמֵּן לוֹ לַעֲנוֹת קְדֻשָּׁה וְקָדִישׁ, וְעַיֵּן בְּשֶׁלְּמֵי צִבּוּר (ענייתן אמן אות יב) בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סי׳ נו סק״ד) אִם לֹא שָׁמַע קְדֻשָּׁה וְשָׁמַע קָדִישׁ כְּבָר וְאַחַר כָּךְ נִזְדַּמֵּן לוֹ עֲנִיַּת קָדִישׁ, יֵשׁ לוֹמַר דִּמוּטָב שֶׁיַּעֲנֶה קְדֻשָּׁה כְּדֵי לְצֵאת יְדֵי חוֹבָה, מַעֲנִיַּת קָדִישׁ. עַיֵּן שָׁם:

צָדָק (ח״ב סי׳ ט). וּבְסִימָן קי״ח כָּתַב שֶׁבְּנֵי רוֹמִיִּים אוֹמְרִים 'וְלַמַּלְשִׁינִים'. אִם טָעָה בְּמָקוֹם שֶׁמְּחַזִּירִין אוֹתוֹ וְלֹא נִזְכַּר עַד אַחַר שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ אִם חַיָּבִים לְהִתְקַבֵּץ פַּעַם אַחֶרֶת אִם לָאו, עַיֵּן בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן קכ״ג: **ב** (ג) תַּחְתָּיו. וְטוֹב אִם נִמְצָא אֶחָד שֶׁכְּבָר עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּכָל הַתְּפִלָּה שֶׁיַּחֲזֹר. עֶטֶרֶת זְקֵנִים:

בַּאֵר הֵיטֵב

סְגוּרוֹת, אֲבָל לֹא בְּעֵינַיִם פְּתוּחוֹת. ט״ז (סק״ב): **(ה) גּוּפָן.** מַהֲרִי״ל כְּשֶׁאוֹמֵר 'בָּרוּךְ' יִכְלֹךְ' הָיָה כּוֹרֵעַ וְזוֹקֵף בַּשֵּׁם, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א), וּכְשֶׁלָּ״ה (מסכת תמיד נר מצוה סי׳ נא) כָּתַב, וַאֲנִי קִבַּלְתִּי שֶׁיָּרִים גּוּפוֹ וַעֲקֵבוֹ לְמַעְלָה בְּ'בָרוּךְ' יִכְלֹךְ' כְּמוֹ בְּ'קְדוּשׁ'. אֵיתָא בְּתַנְחוּמָא פָּרָשַׁת צַו (פרשה יג) 'וּבְשָׁתַיִם יְעוּפֵף' מִכָּאן תִּקְנוּ לָעוּף עַל רַגְלָיו בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמֵר 'קְדוּשׁ'. וְדִלֹּא כְּאוֹתָם שֶׁדּוֹלְגִים וְקוֹפְצִים: מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב):

א (ו) מִיָּד. פָּרוּשׁ, וְאֵין מַמְתִּינִין לוֹ שֶׁיַּזְכִּיר, אֶלָּא מְסַלְּקִין אוֹתוֹ מֵהַתֵּבָה מִיָּד. וּמַשְׁמַע דְּאֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִשּׁוּם פַּעַם אַחַת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): **(ז) וְטָעָה.** וְאִם דִּלֵּג רֹאשׁ הַבְּרָכָה וְסִיֵּם חֲתִימָתָהּ, לֹא מָצִינוּ שֶׁמְּסַלְּקִין אוֹתוֹ. וְאִם לֹא רָצָה לוֹמַר 'וְלַכּוֹפְרִים' רַק 'וְלַמַּלְשִׁינִים', סָפֵק אִם מְסַלְּקִין אוֹתוֹ. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט) בְּשֵׁם מִשְׁפַּט צֶדֶק (ח״ב סי׳ ט). וּבְסִימָן קי״ח כָּתַב שֶׁבְּנֵי רוֹמִיִּים אוֹמְרִים 'וְלַמַּלְשִׁינִים'. אִם טָעָה בְּמָקוֹם שֶׁמְּחַזִּירִין אוֹתוֹ וְלֹא נִזְכַּר עַד אַחַר שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ אִם חַיָּבִים לְהִתְקַבֵּץ פַּעַם אַחֶרֶת אִם לָאו, עַיֵּן בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן קכ״ג: **ב** (ג) תַּחְתָּיו. וְטוֹב אִם נִמְצָא אֶחָד שֶׁכְּבָר עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּכָל הַתְּפִלָּה שֶׁיַּחֲזֹר. עֶטֶרֶת זְקֵנִים:

בֵּאוּר הֲלָכָה

א * שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁטָּעָה וְדִלֵּג אַחַת וְכוּ'. הוּא הַדִּין אִפְלוּ אִם טָעָה וְדִלֵּג שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת גַּם כֵּן דִּינָא הָכִי, אֶלָּא נָקַט דְּבָר הַהֻוֶה, [עַטֶּרֶת זְקֵנִים וּפְרִישָׁה (דרישה סק״א)]:

* **אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ג), וְעַיֵּן בְּרִמְבּ״ם פֶּרֶק י׳ (ה״ג) **דְּמִשְׁמַע מִינֵּיהּ דְּדַוְקָא אִם שְׁהָא טָעָה וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהִתְיַשֵּׁב וְלַחֲזֹר לִמְקוֹמוֹ אֲז יַעֲמֹד אַחֵר תַּחְתָּיו, וּמִשְּׁמַע דְּעַד שָׁעָה צָרִיךְ לְהַמְתִּין עָלָיו, אוֹלַם בְּשַׁאַרֵי פּוֹסְקִים לֹא רָאִיתִי שֶׁעוֹר זֶה, וְכֵן בְּבֵית יוֹסֵף שֶׁהְעָתִיק בְּסִימָן זֶה** (ד״ה שליח צבור) **דִּבְרֵי הָרַמְבּ״ם הָשְׁמִיט מִינֵּיהּ תֵּבַת 'שָׁעָה', וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

* **בְּרָכַת וְכוּ'. אִפְשָׁר דְּדַוְקָא אִם דִּלֵּג רַק אוֹתָהּ לְבַד, אֲבָל אִם דִּלֵּג אוֹתָהּ וְאֶת חֲבֶרְתָּהּ הַסְּמוּכָה לָהּ, מוּכָח דִּבְשִׁגְגָה בָּא זֶה לִידֵי:**

* **מְסַלְּקִין אוֹתוֹ מִיָּד.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ה). **וְנִרְאֶה דְּאִם נִזְכַּר מֵעַצְמוֹ וְחָזַר לְבִרְכַת וְלַמַּלְשִׁינִים, אֵין צָרִיךְ לְהוֹרִידוֹ** דַּהֲרֵי מוּכָח דְּמִעִיקָּרָא בִּשְׁגָגָה הָיָה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּקָדוּשׁ': **(ח) וְנוֹשְׁאִין אוֹתוֹ וְכוּ'.** כִּי אִיתָא בְּתַנְחוּמָא פָּרָשַׁת צַו (פרשה יג), 'וּבְשָׁתַיִם יְעוּפֵף' מִכָּאן תִּקְנוּ לָעוּף עַל רַגְלָיו בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמֵר קָדוֹשׁ. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב), וּדְלֹא כְּאוֹתָם שֶׁדּוֹלְגִים וְקוֹפְצִים. א]אֲבָל הָאֲלִיָּה רַבָּה (סק״ג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים יְשִׁבוּ אֶת הַמִּנְהָג וּמִנְהָג יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה הִיא, וּמִכָּל מָקוֹם (ט) בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הַמִּנְהָג כֵּן פְּשִׁיטָא שֶׁאֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן, כִּי יָבֹאוּ לְהִתְלוֹצֵץ וְיֵצֵא שָׂכְרוֹ בְּהֶפְסֵדוֹ. כָּתַב בַּ״ח (ס״א) שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר 'וְכֵן כָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ', וְנָפַח שָׁלְנוּ 'כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ', וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּם כֵּן סָמְךָ, עַיֵּן שָׁם. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, דְּאַף שֶׁעַנְיַת אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא הוּא עֲדִיפָא מִקְּדֻשָּׁה, מִכָּל מָקוֹם אִם קָדִישׁ כְּבָר שָׁמַע וּקְדֻשָּׁה לֹא שָׁמַע עֲדַיִן, וְנִזְדַּמֵּן לוֹ לַעֲנוֹת קָדִישׁ וּקְדֻשָּׁה, מוּטָב שֶׁיַּעֲנֶה קְדֻשָּׁה כְּדֵי לָצֵאת יְדֵי חוֹבָה. כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (משׁ״ז סק״ב), אִם הִתְחִיל קְדֻשָּׁה וּבְאֶמְצַע שָׁמַע קָדִישׁ, מִסְתַּבְּרָא דִּלֹא יַפְסִיק לַעֲנוֹת אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא, אֶלָּא גּוֹמֵר 'קְדוּשׁ' שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים עַד 'כְּבוֹדוֹ', וְאִם שׁוֹמֵעַ אֲז יֹאמַר אָמֵן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא: (ט) **בְּאֶמְצַע הַקְּדֻשָּׁה.** כָּתַב בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב) שֶׁמְּהַרְרִי״ל לֹא הָיָה מְדַבֵּר מִתְּחִלַּת הַקְּדֻשָּׁה עַד אַחַר אָמֵן דְּהָאֵל הַקָּדוֹשׁ [אַלִּיָּה רַבָּה (סק״ה)]:

א (א) **שֶׁטָּעָה וְדִלֵּג.** לְאַפּוֹקֵי (ו) אִם הִזִּיד וְדִלֵּג, אֲפִלּוּ בְּשְׁאָר בְּרָכוֹת מְסַלְּקִין מִיָּד: (ב) **מִכָּל הַבְּרָכוֹת.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ אִם טָעָה וְדִלֵּג בִּרְכַת תְּחִיַּת הַמֵּתִים אוֹ בּוֹנֶה יְרוּשָׁלַיִם, אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ לוֹמַר שֶׁמָּא כּוֹפֵר הוּא בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים אוֹ אֵינוֹ מַאֲמִין בְּבִיאַת הַמָּשִׁיחַ, אֶלָּא תְּלִינַן שֶׁבִּשְׁגָגָה הִשְׁמִיט, וְהַטַּעַם עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ירושלמי) בְּשֵׁם הָרַב רַבֵּנוּ יוֹנָה (יט: ד״ה טעה). וְעַיֵּן בְּטַ״ז (סק״א). דְּסְבִירָא לֵיהּ דְּאִם הִשְׁמִיט שְׁתֵּיהֶם בְּוַדַּאי אֲנוּ צְרִיכִין לָחֹשׁ לָזֶה, וַאֲפִלּוּ אִם הִתְחִיל מְסַלְּקִין אוֹתוֹ, (ג) וְיֵשׁ שֶׁחוֹלְקִין עָלָיו. וְדַע, דְּמוּכָח לְכַלֵּי עָלְמָא, דְּאִם אֲנוּ יוֹדְעִין שֶׁהוּא כּוֹפֵר בְּתְחִיַּת הַמֵּתִים אוֹ אֵינוֹ מַאֲמִין בְּגַאֲלָה הָעֲתִידָה, וְכָל שֶׁכֵּן אִם אֵינוֹ מַאֲמִין בְּתוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם אוֹ בִּגְמוּל וְעֹנֶשׁ, לְכַלֵּי עָלְמָא אֶפִּיקוֹרוֹס גָּמוּר הוּא, וְאָסוּר לְהַנִּיחוֹ לִהְיוֹת שְׁלִיחַ צִבּוּר, וְאִם עָמַד בְּחֶזְקָה אֵין עוֹנִין אָמֵן אַחֲרָיו, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן נ״ג סָעִיף י״ח: (ד) **אֲבָל אִם דִּלֵּג.** דַּוְקָא בְּשֶׁדִּלֵּג כֻּלָּהּ, אֲבָל (ה) אִם דִּלֵּג רֹאשׁ הַבְּרָכָה וְסִיֵּם חֲתִימָתָהּ לֹא מָצִינוּ שֶׁמְּסַלְּקִים אוֹתוֹ, וְכֵן אִם לֹא רָצָה לוֹמַר 'לַכּוֹפְרִים' אֶלָּא 'וְלַמַּלְשִׁינִים' (ו) אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁאוֹמְרִים לְכַתְּחִלָּה 'וְלַמַּלְשִׁינִים': (ה) **מִיָּד.** פָּרוּשׁ וְאֵין מַמְתִּינִין לוֹ שֶׁיַּזְכִּיר. וּמַשְׁמַע מֵהַתֵּבָה מִיָּד, כִּי שָׁמָּא נִזְרָקָה בּוֹ עַתָּה אֶפִּיקוֹרְסוּת וְאֵינוֹ רוֹצֶה לְקַלֵּל עַצְמוֹ לָכֵן דִּלֵּג בְּרָכָה זוֹ, וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה מַחְזִיק עַד עַתָּה לְכָשֵׁר וְצָדִיק (ו) גַּם כֵּן חֲיִישִׁינַן לָזֶה. וּמִכָּל מָקוֹם (ח) אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ מִשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִשּׁוּם פַּעַם אַחַת, כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁטָּעָה: (ו) **אֵין מְסַלְּקִין אוֹתוֹ.** אֲפִלּוּ (ט) שָׁהָא בֵּינְתַיִם הִרְבֵּה וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְהִזָּכֵר, אֲפִלּוּ הָכִי תְּלִינַן שֶׁבִּשְׁגָגָה הוּא, מִדְּהִתְחִיל בָּהּ: **ב** (ז) **וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהוּא נִבְהָל וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לַחֲזֹר אַף לְאַחַר שֶׁמְּזַכִּירִין אוֹתוֹ, וְכַנַּ״ל: (ח) **תַּחְתָּיו.** וּלְכַתְּחִלָּה (י) טוֹב שֶׁיִּהְיֶה אוֹתוֹ הָאַחֵר מִי שֶׁכְּבָר לְכָל הַתְּפִלָּה עִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְלֹא שֶׁהָיָה שְׁלִיחַ צִבּוּר מִתְּפַלֵּל, וְאִם לֹא נִמְצָא כָּזֶה יִקְחוּ אַף מִי שֶׁלֹּא כֵּן בָּזֶה, וַאֲפִלּוּ הָכִי גַּם בָּזֶה לֹא יַתְחִיל אֶלָּא מִתְּחִלַּת הַבְּרָכָה, מִפְּנֵי טֹרַח הַצִּבּוּר: (ט) **סִימָן נ״ג.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דִּמִכָּאן שָׁם בְּסָעִיף י״ז דְּלֹא יְהֵא סָרְבָן בְּאוֹתָהּ שָׁעָה: (י) **מִתְּחִלַּת הַבְּרָכָה.** וַאֲפִלּוּ אִם לֹא טָעָה אֶלָּא בְּסוֹף, שֶׁקְּרִיאַת אוֹתָהּ בְּרָכָה כְּמַאן דְּלֵיתָא דְּמֵי. (יא) וְאֵין חִלּוּק בֵּין שֶׁטָּעָה אוֹ שֶׁנֶּחְלַשׁ וְאֵינוֹ יָכוֹל לְגוֹמְרָהּ וְהָצְרַךְ אַחֵר לַעֲמֹד תַּחְתָּיו, וְלָכֵן בְּיָמִים נוֹרָאִים שֶׁלְּפָעָמִים נֶחְלָשׁ הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר בְּאֶמְצַע הַפִּיּוּטִים וְעוֹמֵד אַחֵר תַּחְתָּיו, צָרִיךְ לְיַזָּהֵר שֶׁיַּתְחִיל הָעוֹמֵד (יב) מִתְּחִלַּת הַבְּרָכָה מֵאֲשֶׁר בְּחַרְתָּנוּ, וְלֹא יַחֲזֹר מִקּוֹם בִּדְיָעֲבַד אִם הִתְחִיל בְּמָקוֹם שֶׁנִּשְׁתַּתֵּק וְלֹא מֵרֹאשׁ אֲשֶׁר בְּחַרְתָּנוּ (יג) וּמִכָּל מָקוֹם בִּדְיָעֲבַד אִם הִתְחִיל בְּמָקוֹם שֶׁנִּשְׁתַּתֵּק וְלֹא מֵרֹאשׁ אֲשֶׁר בְּחַרְתָּנוּ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (ע) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ה):

א (פ) בַּ״ח (ס״א) וּפְרִי מְגַדִּים (משׁ״ז סק״א): **(ג)** מֵאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״א), וְעַיֵּן אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב): **(ד)** בַּ״ח (שם): **(ה)** אַחֲרוֹנִים: **(ו)** מָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן סק״א): **(ז)** בְּרָכוֹת כ״ט (ע״א): **(ח)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וּפְרִישָׁה (סק״ב) וּפְרִי חָדָשׁ: **(ט)** גְּמָרָא כ״ט (ע״א): **ב** (י) דְּרְכֵי מֹשֶׁה (אות א) וַעֲטֶרֶת זְקֵנִים:

(יא) נִשְׁמַת אָדָם (ח״א) בְּכְלָל כ״ט (סק״א) וְהַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּחִדּוּשָׁיו:
(יב) שָׁם בִּנְשִׁמַת אָדָם וְהַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּתִשׁוּבַת חֲתָם סוֹפֵר חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן כ״א, וְאַף שֶׁהֶחָתָם סוֹפֵר מַקֵּל שָׁם, מִכָּל מָקוֹם אֵין לוֹ שָׁם שׁוּם רְאָיָה לְעִנְיַן לְכַתְּחִלָּה, וְאֶפְשָׁר שֶׁגַּם הוּא לֹא אָמַר אֶלָּא לְעִנְיַן דִּיעֲבַד:
(יג) מִתְּשׁוּבוֹת חֲתָם סוֹפֵר שָׁם:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבְשׁוּ״ע הָרַב (ס״ג) כְּתַב כְּמַג״א.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

אִם הָיָה הַטָּעוּת בָּאֶמְצָעִיוֹת, * וְאִם הָיָה בְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת, (יא) מַתְחִיל בָּרֹאשׁ, וְאִם בְּשָׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת מַתְחִיל רְצֵה: ג [ג]כָּל מָקוֹם שֶׁהַיָּחִיד חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל, שְׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל אִם טָעָה כְּמוֹתוֹ כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם, * חוּץ מִשַּׁחֲרִית שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, (יב) [ד]שֶׁאִם שָׁכַח שְׁלִיחַ צִבּוּר (יג) וְלֹא הִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבֹא עַד שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ מִפְּנֵי טֹרַח (ד) [ד]הַצִּבּוּר, שֶׁהֲרֵי תְּפִלַּת הַמוּסָפִין לָפָנָיו שֶׁהוּא מַזְכִּיר בָּהּ רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אֲבָל [ה]אִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ, חוֹזֵר לְרֹצֵה וְאֵין בָּזֶה טֹרַח צִבּוּר. הַגָּהּ: יֵשׁ אוֹמְרִים (יד) דְּאִם טָעָה בְּשַׁחֲרִית שֶׁל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב (טו) דְּינוֹ כְּמוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, * וְהָכִי נָהֲגוּ (טור וסמ"ק (מנהג יט)): ד [ו]אִם טָעָה שְׁלִיחַ צִבּוּר כְּשֶׁהִתְפַּלֵּל בְּלַחַשׁ, לְעוֹלָם אֵינוֹ חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל שֵׁנִית, מִפְּנֵי טֹרַח הַצִּבּוּר, אֶלָּא (טז) סוֹמֵךְ עַל הַתְּפִלָּה שֶׁיִּתְפַּלֵּל בְּקוֹל רָם, וְהוּא שֶׁלֹּא טָעָה (יז) בְּשָׁלֹשׁ (ה) [ה]רִאשׁוֹנוֹת, שֶׁאִם טָעָה בָּהֶם לְעוֹלָם חוֹזֵר כְּמוֹ שֶׁהֵיְחִיד חוֹזֵר:

ג שָׁם דָּף ל' (ע"ב). ד בַּעַל הַלְּכוֹת גְּדוֹלוֹת (הלכות ברכות סוף פ"ד) וְרַמְב"ם בְּפֶרֶק י' מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה"ב) וְטוּר. ה רַשְׁ"י בְּתְשׁוּבָה (סי' רנא) וְרַבֵּנוּ שִׁמְחָה. ו טוּר בְּשֵׁם הָרַמְב"ם בְּפֶרֶק י' מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה"ב).

קכז דִּין מוֹדִים דְּרַבָּנָן. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א [א]כְּשֶׁמַּגִּיעַ שְׁלִיחַ צִבּוּר לְמוֹדִים, שׁוֹחִין עִמּוֹ (ו) הַצִּבּוּר, (א) וְלֹא יִשְׁחוּ (ב) יוֹתֵר

א טוּר בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי פֶּרֶק קַמָּא דְּבְרָכוֹת (ה"ה).

בֵּאוּר הַלָּכָה

ג (ד) הַצִּבּוּר. עַיֵּן בְּאֹר הַחַיִּים. וְעַיֵּן לְעֵיל (סי' קח) בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סָעִיף קָטָן י"ב מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַפְּרִי חָדָשׁ וְשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה (שם סק"ד): **ד [ה] רִאשׁוֹנוֹת.** עַיֵּן בְּאֹר הַחַיִּים, וּמַה שֶּׁכָּתַב כֹּהֵן שֶׁמִּתְפַּלֵּל כו' הוּא מִדִּבְרֵי הָאֲלִיָּהוּ זוּטָא (סק"ד), וְשָׁם כָּתַב בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי צִבּוּר כֹּהֵן שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּקוֹל רָם כו', וּפְסַק אֲדוֹנִי אָבִי הָרֹב נְטִיעַ"ה רַחֲמָנָא וּפְרִיקֵיהּ שֶׁלֹּא לוֹמַר לוֹ כֵּן, וְעַיֵּן בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (דברים שצריך להזהר בתפלת י"ח סי' סי' עז) שֶׁכָּתַב שֶׁהַמָּנָג אַבְרָהָם סִימָן שי"א ס"ק יד) וְשַׁמ"ג (סק"ב) הַשִּׂיג עַל הַ"ש (יו"ד סי' שעב סק"ב) דְּסַכָּרָא לֵיהּ דְּכָהֲאי גַּוְנָא הָנֵי טַמְאֵה דְּרַבָּנָן, (וּבְדִבְרֵי) [וּבְדָבָר] שְׁמוּאֵל סִימָן רמ"ח מְיַשֵּׁב דָּבָם הַ"ש וְזֶה בָּזֶה, וְלֹא אֵירְרֵי אֶלָּא בְּסוֹף טַמְאָה לָצֵאת, וְכֵן כָּתַב בְּשֵׁבֶט יְהוּדָה (שם סק"א) לְמַהֲרַ"י עַיָּאשׁ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן (שלמי צבור) לְעִנְיַן נְשִׁיאוּת כַּפַּיִם (סי' א) מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם לֶקֶט הַקֶּמַח וְשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּיוֹרֶה דֵּעָה (סי' שצא הגה"ט סק"ח) בְּמַה שֶּׁכָּתַב הָרֹא"ש בִּבְרָכוֹת (פ"ג סי' יב) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (כלאים פ"ט ה"ג) דְּאֵין מְבָרְכִין בְּרָכוֹת עַל הַמִּצְוֹת עַד לְאַחַר שֶׁעָשָׂה הַמִּצְוָה, וְעַיֵּן בְּאֹר הַחַיִּים וּבְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם, וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סָעִיף קָטָן ט"ו מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַפְּרִי חָדָשׁ וְשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה (שם סק"ב): **ד [ו] רִאשׁוֹנוֹת.** עַיֵּן בְּאֹר הַחַיִּים, וּמַה שֶּׁכָּתַב כֹּהֵן שֶׁמִּתְפַּלֵּל כו' הוּא מִדִּבְרֵי הָאֲלִיָּהוּ זוּטָא (סק"ד), וְשָׁם כָּתַב בְּשֵׁם שֶׁהַיָּחִיד צִבּוּר כֹּהֵן שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּקוֹל רָם כו', וּפְסַק אֲדוֹנִי אָבִי הָרֹב נְטִיעַ"ה רַחֲמָנָא וּפְרִיקֵיהּ שֶׁלֹּא לוֹמַר לוֹ כֵּן, וְעַיֵּן בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (דברים שצריך להזהר בתפלת י"ח סי' סי' עז) שֶׁכָּתַב שֶׁהַמָּנָג אַבְרָהָם סִימָן שי"א ס"ק יד) וְשַׁמ"ג (סק"ב) הַשִּׂיג עַל הַ"ש (יו"ד סי' שעב סק"ב) דְּסַכָּרָא לֵיהּ דְּכָהֲאי גַּוְנָא הָנֵי טַמְאֵה דְּרַבָּנָן, (וּבְדִבְרֵי) [וּבְדָבָר] שְׁמוּאֵל סִימָן רמ"ח מְיַשֵּׁב דָּבָם הַ"ש וְזֶה בָּזֶה, וְלֹא אֵירְרֵי אֶלָּא בְּסוֹף טַמְאָה לָצֵאת, וְכֵן כָּתַב בְּשֵׁבֶט יְהוּדָה (שם סק"א) לְמַהֲרַ"י עַיָּאשׁ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן (שלמי צבור) לְעִנְיַן נְשִׁיאוּת כַּפַּיִם (סי' א) מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם לֶקֶט הַקֶּמַח וְשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּיוֹרֶה דֵּעָה (סי' שצא הגה"ט סק"ח) בְּמַה שֶּׁכָּתַב הָרֹא"ש בִּבְרָכוֹת (פ"ג סי' יב) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (כלאים פ"ט ה"ג) דְּאֵין מְבָרְכִין בְּרָכוֹת עַל הַמִּצְוֹת עַד לְאַחַר שֶׁעָשָׂה הַמִּצְוָה, וְעַיֵּן בְּאֹר הַחַיִּים וּבְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם, וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סָעִיף קָטָן ט"ו מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַפְּרִי חָדָשׁ וְשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה (שם סק"ב):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

כֵּיוָן שֶׁעָדַיִן לְפָנֵי הַשָּׁנִי לוֹמֵר בְּסוֹף סְלִיחוֹת 'מְחַל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ' אֵין לְהַקְפִּיד בְּמַה שֶּׁקִּצֵּר בָּאֶמְצָעִיוֹת: **(יא) מַתְחִיל בָּרֹאשׁ וְכוּ'.** דְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת וְשָׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת חֲשׁוּבוֹת כַּחֲדָא בְּרָכָה, וְאֵין לְחַלֵּק חֲדָא בְּרָכָה לִשְׁנֵי אֲנָשִׁים, וּמְשׁוּם הָכִי אֵין חִלּוּק בֵּין שֶׁטָּעָה וְדִלֵּג בְּרָכָה אַחַת מֵהַשָּׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, אוֹ שֶׁטָּעָה וְנִשְׁתַּתֵּק בָּהֶם בְּאֶמְצַע בְּרָכָה, אוֹ בֵּין בְּרָכָה לִבְרָכָה, בְּכָל גַּוְנֵי בְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת חוֹזֵר לְרֹאשׁ וּכְאַחֲרוֹנוֹת חוֹזֵר לִרְצֵה, כֵּן כָּתַב בְּנִשְׁמַת אָדָם (ח"א) כְּלָל (כ"ה) [כ"ט (סק"א)], וְכֵן כָּתַב הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּחִדּוּשָׁיו, שֶׁהוֹרָה לְחַזָּן שֶׁנֶּחְלַשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּתְפִלַּת שַׁחֲרִית בַּפִּיט שֶׁל סֵדֶר קְדֻשָּׁה וְהִצְרִיךְ אַחֵר לְיָרֵד לִפְנֵי הַתֵּבָה, שֶׁיַּחֲזֹר מֵרֹאשׁ הַתְּפִלָּה וּבְלֹא אֲמִירַת הַפִּיט, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ואם). שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁהוּא כֹּהֵן וּבְאֶמְצַע הַתְּפִלָּה נוֹדַע שֶׁמֵּת אֶחָד בַּבָּתִּים הַסְּמוּכִים, (יד) אִם אֶפְשָׁר לְסַיֵּם הַפְּתָחִים וְהַחֲלוֹנוֹת שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת אוֹ שֶׁל בֵּית שֶׁהַמֵּת שָׁם, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עוֹד טֻמְאָה דְּרַבָּנָן, אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ לְהַשְׁלִיחַ צִבּוּר עַד שֶׁיִּגְמֹר תְּפִלָּתוֹ, [וּמֵיהוּ (טו) נַדְאִי אִם סִיֵּם תְּפִלָּתוֹ בְּלַחַשׁ וְלֹא הִתְחִיל עֲדַיִן בְּקוֹל רָם, יֹאמְרוּ לוֹ וְיֵצֵא, וְיַחֲזֹר אַחַר בְּקוֹל רָם], אֲבָל אִם אִי אֶפְשָׁר לְיַהֵר בָּזֶה, (טו) צָרִיךְ לָצֵאת, וַאֲפִלּוּ בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה, וְהַשְּׁנִי הָעוֹמֵד תַּחְתָּיו יַתְחִיל (יז) מִתְּחִלַּת בָּרְכָה אִם הוּא בָּאֶמְצָעִיוֹת: **ג (יב) שֶׁאִם שָׁכַח שְׁלִיחַ צִבּוּר.** וּלְעִנְיַן יָחִיד אִם שָׁכַח, עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קכ"ד סָעִיף י': **(יג) וְלֹא הִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבֹוא.** וְאִם שָׁכַח מַשִּׁיב הָרוּחַ וְטַל וּמָטָר וּכְהַאי גַּוְנָא, מַחֲזִירִין אוֹתוֹ, דְּדַוְקָא בְּיַעֲלֶה וְיָבֹא מִפְּנֵי שְׁזִכּוּרוֹן אֶחָד עוֹלֶה לְכָאן וּלְכָאן [פְּרִי מְגַדִּים (משז"ז סק"א)]: **(יד) דְּאִם טָעָה וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁשָּׁכַח וְהִתְפַּלֵּל שֶׁל חֹל וְלֹא הִזְכִּיר מַעֲנִינוֹ שֶׁל שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב וְהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ, אֲבָל אִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ, חוֹזֵר לְיִשְׁמַח מֹשֶׁה אוֹ בְּיוֹם טוֹב לְאַתָּה בְּחַרְתָּנוּ, כֵּן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (שם), וּמִדִּבְרֵי הָרַב בְּהַגָּ"ה לְקַמָּן בְּסִימָן רס"ח סָעִיף ה' קָצָת לֹא מַשְׁמַע כֵּן: **(טו) דִּינוֹ כְּמוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ.** הַלְּבוּשׁ הֵבִיא דֵּעוֹת בָּזֶה וְלֹא הִכְרִיעַ, אֲבָל הָאַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ כְּהָרַב: **ד (טז) סוֹמֵךְ וְכוּ'.** וְאִם בִּלַּחַשׁ בְּמַעֲרִיב, חוֹזֵר, שֶׁאֵין לוֹ עַל מָה לִסְמֹךְ. וּמִיהוּ בְּשַׁבָּת יִסְמֹךְ עַל בְּרָכָה מַעֲיַן שַׁבָּע, דְּלֹא גָּרַע מִיָּחִיד שֶׁסּוֹמֵךְ עָלָיו כְּבְסִימָן רס"ח (סי"ג) [פְּרִי מְגַדִּים (שם)]: **(יז) בְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת.** וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ דְּלֵית בָּזֶה טֹרַח צִבּוּר כָּל כָּךְ, אֲבָל אַחַר שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ אֵינוֹ חוֹזֵר, כֵּן כָּתַב הַלְּבוּשׁ וְכֵן הִסְכִּימוּ עִמּוֹ הָרַבָּה אַחֲרוֹנִים. וּבְטוּר פָּלִיג וּמִקַּל אֲפִלּוּ בְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת בְּכָל גַּוְנֵי, [ג]וְהַסּוֹמֵךְ עָלָיו לֹא הִפְסִיד [חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל כט ס"ד) בְּשֵׁם אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א שֶׁהֲלָכָה כַּטּוּר]:

א (א) וְלֹא יִשְׁחוּ. הַיְינוּ הַצִּבּוּר. וּלְעִנְיַן שְׁלִיחַ צִבּוּר גּוּפָא, בְּוַדַּאי לֹא עָדִיף מִשְּׁאָר מִתְפַּלֵּל דְּפָסַק הַמְחַבֵּר לְעֵיל בְּסִימָן קי"ג סָעִיף ה', דְּלֹא יִשְׁחֶה הָרַבֵּה, עַיֵּן שָׁם: **(ב) יוֹתֵר מִדַּי.** פֵּרוּשׁ, שֶׁיִּשְׁחֶה כִּדֵּין שְׁאָר שְׁחִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן קי"ג סָעִיף ה', וְהַב"ח (ס"א) מְפָרֵשׁ דְּבְמוֹדִים שֶׁאוֹמֵר צִבּוּר בְּיַחַד וְגַמַּר הַיְחִיד תְּפִלָּתוֹ קֹדֶם שֶׁיִּגִּיעַ שְׁלִיחַ צִבּוּר לְמוֹדִים, כְּשֶׁיִּגִּיעַ שְׁלִיחַ צִבּוּר לְמוֹדִים, שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הָאוֹמְרִים דְּאֵין אוֹמְרִים וּשְׁלִיחַ צִבּוּר בְּיַחַד וְגַמַּר הַיְחִיד תְּפִלָּתוֹ קֹדֶם שֶׁיִּגִּיעַ שְׁלִיחַ צִבּוּר לְמוֹדִים, כְּשֶׁיִּגִּיעַ שְׁלִיחַ צִבּוּר לְמוֹדִים, שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הָאוֹמְרִים דְּאֵין אוֹמְרִים

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ג [ד] הַצִּבּוּר. עַיֵּן בְּאֹר הַחַיִּים. וְעַיֵּן לְעֵיל (סי' קח) בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סָעִיף קָטָן י"ב מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַפְּרִי חָדָשׁ וְשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה (שם סק"ד): **ד [ה] רִאשׁוֹנוֹת.** עַיֵּן בְּאֹר הַחַיִּים, וּמַה שֶּׁכָּתַב כֹּהֵן שֶׁמִּתְפַּלֵּל כו' הוּא מִדִּבְרֵי הָאֲלִיָּהוּ זוּטָא (סק"ד), וְשָׁם כָּתַב בְּשֵׁם שֶׁהַיָּחִיד צִבּוּר כֹּהֵן שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּקוֹל רָם כו', וּפְסַק אֲדוֹנִי אָבִי הָרֹב נְטִיעַ"ה רַחֲמָנָא וּפְרִיקֵיהּ שֶׁלֹּא לוֹמַר לוֹ כֵּן, וְעַיֵּן בְּשַׁלְמֵי צִבּוּר (דברים שצריך להזהר בתפלת י"ח סי' סי' עז) שֶׁכָּתַב שֶׁהַמָּנָג אַבְרָהָם סִימָן שי"א ס"ק יד) וְשַׁמ"ג (סק"ב) הַשִּׂיג עַל הַ"ש (יו"ד סי' שעב סק"ב) דְּסַכָּרָא לֵיהּ דְּכָהֲאי גַּוְנָא הָנֵי טַמְאֵה דְּרַבָּנָן, (וּבְדִבְרֵי) [וּבְדָבָר] שְׁמוּאֵל סִימָן רמ"ח מְיַשֵּׁב דָּבָם הַ"ש וְזֶה בָּזֶה, וְלֹא אֵירְרֵי אֶלָּא בְּסוֹף טַמְאָה לָצֵאת, וְכֵן כָּתַב בְּשֵׁבֶט יְהוּדָה (שם סק"א) לְמַהֲרַ"י עַיָּאשׁ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן (שלמי צבור) לְעִנְיַן נְשִׁיאוּת כַּפַּיִם (סי' א) מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם לֶקֶט הַקֶּמַח וְשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּיוֹרֶה דֵּעָה (סי' שצא הגה"ט סק"ח) בְּמַה שֶּׁכָּתַב הָרֹא"ש בִּבְרָכוֹת (פ"ג סי' יב) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (כלאים פ"ט ה"ג) דְּאֵין מְבָרְכִין בְּרָכוֹת עַל הַמִּצְוֹת עַד לְאַחַר שֶׁעָשָׂה הַמִּצְוָה, וְעַיֵּן בְּאֹר הַחַיִּים וּבְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם, וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סָעִיף קָטָן ט"ו מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַפְּרִי חָדָשׁ וְשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה (שם סק"ב):

בֵּאוּר הַלָּכָה

ב * וְאִם הָיָה בְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יא) **בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּתֵּק בָּהֶם בְּאֶמְצַע בְּרָכָה,** וּלְאַפּוּקֵי מִבַּעַל פִּתְחֵי תְּשׁוּבָה עַל אֹרַח חַיִּים שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת בֵּית יְהוּדָה (ח"ב סי' נח) לְעִנְיַן שְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁנִּתְעַלֵּף בְּאֶמְצַע גְּבוּל דְּרֵי שֶׁיַּחֲזֹר הַשֵּׁנִי לַמָּקוֹם שֶׁפָּסַק הָרִאשׁוֹן וְלֹא לְרֹאשׁ, כִּי מַחֲדוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר וְגַם מֵהַנִּשְׁמַת אָדָם (ח"א כלל כט ס"ק א) מוּכָח לְהֶדְיָא שֶׁאֵינָם סוֹבְרִים כֵּן, וְגַם בִּבְרֵכֵי יוֹסֵף (סק"ד) רָמַז עַל הַהֶיא תְּשׁוּבָה שֶׁיֵּשׁ לְגַמְגֵּם עֲלֶיהָ וְלֹא הֶעֱתִיקָהּ בְּסִפְרוֹ, עַיֵּן שָׁם. **וְדַע, דְּמוּכָח מִדִּבְרֵי הַגְּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר וְהַנִּשְׁמַת אָדָם דְּדִבְרֵיהֶם אֵירְרֵי דַּוְקָא אִם זֶה הָעוֹמֵד תַּחְתָּיו לֹא בָּנָה מִתְּחִלָּה לִתְפִלַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, [א]אֲבָל אִם בָּנָה לִתְפִלַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְלֹא שָׁח בֵּינְתַיִם אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר בְּטָעָה בְּפִיּוּט שֶׁל סֵדֶר קְדֻשָּׁה כִּי אִם לַמָּקוֹם שֶׁפָּסַק הָרִאשׁוֹן, וְכֵן הַדִּין בְּשָׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת אִם טָעָה אוֹ נִשְׁתַּתֵּק בִּבְרָכָה שְׁלִישִׁית, אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר כִּי אִם לְאוֹתָהּ בְּרָכָה, אִם הָעוֹמֵד תַּחְתָּיו כָּנַן לִתְפִלַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וְאַפִלּוּ אִם לֹא כָּנַן רַק מִתְחִלַּת רָצֵה מִצַּדּוֹ שָׁם דַּדַּי. אַף זֶה לֹא מָצְאתִי בְּרוּר מִדִּבְרֵיהֶם, אִם טָעָה בְּאֶמְצַע בְּרָכָה אַחַת מֵהַשָּׁלֹשׁ אוֹ נִשְׁתַּתֵּק וְזֶה הָעוֹמֵד תַּחְתָּיו כָּנַן לִתְפִלַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר מִתְּחִלָּתוֹ, אִם צָרִיךְ לַחֲזֹר לִתְחִלַּת בְּרָכָה זוֹ אוֹ דַּי לְמָקוֹם שֶׁפָּסַק בִּלְבַד,** כֵּיוָן דְּהַשָּׁלֹשׁ בְּרָכוֹת חֲשׁוּבוֹת כַּחֲדָא וַאֲפִלּוּ הָכִי מִקִּילִינַן מִשּׁוּם דְּהִתְחַנֵּן מִתְּחִלָּה, אִם כֵּן חֲדָא הִיא אֲצָלוֹ, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין דִּסְגִי מֵהַמַּת זֶה אֲפִלּוּ אִם יַתְחִיל בְּאֶמְצַע בְּרָכָה, וְאוּלַי יֵשׁ לְחַלֵּק. **וּמִדִּבְרֵי בֵּית יוֹסֵף** דְּבוּר הַמַּתְחִיל וְדַע שֶׁבְּפֶרֶק ט"ו וְכוּ' וּמִשָּׁם נִלְמַד וְכוּ' **מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ בְּכִי הַאי גַּוְנָא צָרִיךְ לַחֲזֹר לְתִחִלַּת בְּרָכָה, וְלֹא הִשִּׂיגוּ עָלָיו הַנִּשְׁמַת אָדָם וְהַגְּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בָּזֶה** עַיֵּן בְּדִבְרֵיהֶם, **מַשְׁמַע לְכָאוֹרָה דַּאֲפִלּוּ לְדִבְרֵיהֶם נַמִּי הָכִי הוּא, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְשֶׁלֵּיחַ צִבּוּר שֶׁהוּא כֹּהֵן וְנוֹדַע שֵׁמֶת אֶחָד בַּבָּתִּים הַסְּמוּכִים בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה, עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (שם), **וּבְדִיעֲבַד אִם הִגִּידוּ לוֹ אֲפִלּוּ הוּא רַק טֻמְאָה דְּרַבָּנָן, פְּסַק בְּקִצּוּר מְגַדִּים** (משז"ז סק"א) **דְּצָרִיךְ לִפְסֹק בְּאֶמְצַע, וּמִדִּבְרֵי הַשַּׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה** (סק"ה) **מַשְׁמַע דְּאֵין צָרִיךְ לִפְסֹק בָּזֶה שֶׁהוּא מִדִּבְרֵיהֶם בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה,** עַיֵּן שָׁם:

ג * חוּץ מִשַּׁחֲרִית שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְהוּא הַדִּין חַל הַמּוֹעֵד [פְּרִי מְגַדִּים (סק"ק יד)] **וְהָכִי נָהֲגוּ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק יד) **בְּשֵׁם הַפְּרִי מְגַדִּים דְּדִין זֶה אֵירְרֵי בְּמִי שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ. וְהִנֵּה בָּאֶמֶת דִּין זֶה אֵינוֹ מְצוּי כְּלָל שֶׁלֹּא יַזְכִּירֶנּוּ הַשּׁוֹמְעִים עַד שֶׁיַּשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ, וַאֲפִלּוּ אִם נֹאמַר דְּלֹא כַּפְּרִי מְגַדִּים, גַּם כֵּן אֵינוֹ** (טו) **דִּינוֹ כְּמוֹ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ.** הַלְּבוּשׁ הֵבִיא דֵּעוֹת בָּזֶה וְלֹא הִכְרִיעַ, חוֹזֵר, שֶׁאֵין לוֹ עַל מָה לִסְמֹךְ. וּמִיהוּ בְּשַׁבָּת יִסְמֹךְ עַל בְּרָכָה מַעֲיַן שַׁבָּע, דְּלֹא גָּרַע מִיָּחִיד שֶׁסּוֹמֵךְ עָלָיו כְּבְסִימָן רס"ח (סי"ג) [פְּרִי מְגַדִּים (שם)]: **(יז) בְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת.** וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ דְּלֵית בָּזֶה טֹרַח צִבּוּר כָּל כָּךְ, אֲבָל אַחַר שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ אֵינוֹ חוֹזֵר, כֵּן כָּתַב הַלְּבוּשׁ וְכֵן הִסְכִּימוּ עִמּוֹ הָרַבָּה אַחֲרוֹנִים. וּבְטוּר פָּלִיג וּמִקַּל אֲפִלּוּ בְּשָׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת בְּכָל גַּוְנֵי, [ג]וְהַסּוֹמֵךְ עָלָיו לֹא הִפְסִיד [חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל כט ס"ד) בְּשֵׁם אֵלִיָּה רַבָּה (סק"ה) וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א שֶׁהֲלָכָה כַּטּוּר]:

א (א) וְלֹא יִשְׁחוּ. הַיְינוּ הַצִּבּוּר. וּלְעִנְיַן שְׁלִיחַ צִבּוּר גּוּפָא, בְּוַדַּאי לֹא עָדִיף מִשְּׁאָר מִתְפַּלֵּל דְּפָסַק הַמְחַבֵּר לְעֵיל בְּסִימָן קי"ג סָעִיף ה', דְּלֹא יִשְׁחֶה הָרַבֵּה, עַיֵּן שָׁם: **(ב) יוֹתֵר מִדַּי.** פֵּרוּשׁ, שֶׁיִּשְׁחֶה כִּדֵּין שְׁאָר שְׁחִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן קי"ג סָעִיף ה', וְהַב"ח (ס"א) מְפָרֵשׁ דְּבְמוֹדִים שֶׁאוֹמֵר צִבּוּר בְּיַחַד וְגַמַּר הַיְחִיד תְּפִלָּתוֹ קֹדֶם שֶׁיִּגִּיעַ שְׁלִיחַ צִבּוּר לְמוֹדִים, כְּשֶׁיִּגִּיעַ שְׁלִיחַ צִבּוּר לְמוֹדִים, שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הָאוֹמְרִים דְּאֵין אוֹמְרִים

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יד) חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל כט ס"ד): **(טו)** פְּרִי מְגַדִּים (משז"ז סק"א): **(מז)** חַיֵּי אָדָם (שם) וְשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ה) וְשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ג) וּבְאֹר הַיטֵב (סק"ה): **(יז)** פְּרִי מְגַדִּים (שם):

א] לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: וּבשו"ע הרב (ס"ב) לא חילק בין כיון וכתב כשו"ע שמתחיל בראש הברכות. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ד) כתב: והוא שלא טעה בג' ראשונות, שאם טעה בהן לעולם חוזר כמו שחוזר היחיד, ויש מקילין אף בג' ראשונות, ויש לסמוך על דבריהם כשלא נזכר עד אחר שהשלים תפלתו שא"צ לחזור לראש מפני טורח צבור, אבל אם נזכר קודם שהשלים אין בחזרתו טורח כל כך.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah